

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. junija 1896.

Politiški oddelek.

Nova nemška ljudska stranka.

V Avstriji se je osnovala nova ljudska stranka. V njen krog se bode zbralo vse, kar je nemškonarodnega v Avstriji. Sedaj ta stranka še nima velicega pomena, pri volitvah se pa utegnejo razmere zanjo zboljšati. Zjedinjena levica bode zgubila mnogo mandatov. Večina teh mandatov utegne dobiti nova nemška ljudska stranka, ako jej bode sreča mila.

Nova stranka je protisemitska, kar je že sedaj običajno pri avstrijskih Nemcih. Zabavlja se zoper žide, da se obrača pozornost od drugih napak. Nova stranka v svojem programu pravi naravnost, da si bode prizadevala žide pripraviti ob politične pravice. Seveda to ne bode šlo. Pazili bodo že višji faktorji, da tako jeden del državljanov ne zgubi volilne pravice. Mi sami nismo prijatelji židov, a vendar nismo za to, da bi se proti njim izdali kaki izjemni zakoni. Samo državni zakoni naj se proti židom uporabljajo z isto strogostjo, kakor proti drugim državljanom, kar se pa včasih žal ne zgodi. Žid nam tudi ni nevaren po svoji veri, temveč le kot trgovec in kapitalist. To pa ima javaljne kaj z vero opraviti, z narodnostjo njegovo pa tudi ne. V orijentu žive tudi drugi narodi, ki niso židovske vere in semitske krvi, pa so kot trgovci še bolj navihani in goljufjivi. Omenimo le Armence, Grke in Perze. Mej Armenci pa ni razlike glede tega, so li katoliške ali pa armenske vere. Pa vsaj imamo tudi že v Avstriji kristjane, ki se morejo v tacih stvareh meriti z židi. Treba je ostrih zakonov proti oderuštvi in velicemu kapitalizmu sploh, ne pa izjemnih zakonov proti židovstvu.

Nova ljudska stranka je pa vzela v svoj program točko, da naj se Avstrija vedno bolj zbližuje z Nemčijo. Tej stranki ni dovolj, da je Nemčija v zvezi z Avstrijo, temveč hoče, da bi se ta zveza nekako uzakonila in razširila. Pred vsem hoče, da bi se napravilo skupno ca-

rinsko ozemlje, potem bi polagoma že še kake druge stvari skupne postale, dokler bi Avstrija ne bila nemška pokrajina. Skupno carinsko ozemlje bi bilo hud udarec za avstrijsko industrijo, ker je nemška industrija veliko bolj razvita. V tako zvezo ne more privoliti noben pravi Avstrijec, že zaradi tega ne, ker hoče našo državo narediti nekako podložno pruski vladarski rodbini.

Sedaj Nemci ne morejo neomejeno gospodariti v Avstriji, ker sami nimajo trdne večine v državnem zboru. Liberalni velepesestniki namreč niso popolnoma zanesljivi Nemci v narodnem oziru, in zastopajo le bolj stanovske koristi. Da bi Nemci zopet prišli do zanesljive večine v državnem zboru, zahteva nova stranka, naj se iz dežel zastopanih v državnem zboru izključita Galicija in Dalmacija.

V teh dveh pokrajinah že sedaj ni nemščina notranji uradni jezik, to pa ovira močno Nemce, da ne morejo nemščine proglasiti za državni jezik v naši državni polovici, kakor bi bili že davno radi. To bi se jim tudi posrečilo, ko bi galiških in dalmatinskih poslancev več ne bilo na Dunaju.

Glavna točka programa nove stranke je pa, da se morajo nemštvu uzakoniti prednostne pravice v Avstriji. Nova stranka je očitno napovedala boj proti narodni enakopravnosti. Izrinili bi radi slovanske jezike popolnoma iz državnih uradov in zopet upeljali čase, ko je nemščina jedino vladala v Avstriji, ko državnemu uradniku na jugu ni bilo treba znati slovanski. Želje nove stranke se ne bodo izpolnile. Čehi in Slovenci smo že preveč razviti, da bi mogli Nemci z nami kar pometati. Previdni pa moramo vsekako biti, kajti nova nemška ljudska stranka nam utegne biti ravno tako nevarna, kot je dolgo bila zedinjena levica. Ker v svojem programu naravnost pravi, da ne misli nikakor ruvati zoper vero, se bode lažje razširjala po kmetih, kot se je liberalna, katera je ob svojem času zgubila pri kmetih mnogo voljave, ker se je poganjala celo za civilni zakon in hotela še druge pravice prikratiti cerkvi. Nevarnejši nego postavodajno delovanje, utegne postati ruvanje nove stranke

mej prebivalstvom v obmejnih nemških in meševitih okrajih. Nahujskala bode nemške prebivalce proti Slovanom. Zato pa moramo se za časa pripraviti za borbo proti novi stranki, drugače bode nam ob meji marsikak kraj požrla. Treba je, da v teh krajih na vso moč si prizadevamo vzbuditi narodno zavest in tako postavimo jez, da se dalje ne razlije nemška povodenj.

Politični pregled.

Ferjančičev predlog o jezikovni rabi pri sodiščih je odklonil dotični odsek. Zanj je glasoval jedini slovenski poslanec Višnikar. Mladočehi so veliko govorili o raznih stvareh, napovedavali, da bodo ob ugodnem času sami stavili obširnejši predlog, govorili o češkem državnem pravu in naposled glasovali z Nemci proti predlogu. Prepričali smo se, da se Slovenci na Mladočehe ne smemo preveč zanašati. S samo mladočeškimi govorjenjem nam Slovincem ni prav nič pomaganega, ako ne podpirajo dejansko naših teženj. Mi ne vemo, kaj je pri tem vodilo Mladočehe. Najbrž se niso hoteli zameriti Poljakom in vladi. Sploh je mladočeška politika poslednje mesece nekako čudna. Grof Badeni jih je popolnoma zmedel. Glavni njih vodje bi radi tirali še mnogo zmernejšo politiko, kot so jo o svojem času Mladočehi.

Madjari in protisemitje. — Madjari se grozno hudujejo na protisemite. Te dni je neki ogerski poslanec stavil v ogerski zbornici interpelacijo, v kateri pravi mej drugim, da dr. Lueger zaradi svojega zabavljanja spada v blaznico ali pa v ječo. Če tako govori, je vidno, kako že morajo biti jezni Madjari na protisemite. Seveda vse take interpelacije ne bodo Madjarom nič koristile, kajti pravice nimajo nobene mešati se v avstrijske notranje stvari. S takimi interpelacijami razburjajo še bolj dunajsko prebivalstvo in morajo posebno škodovati Madjarom pri avstroogerske pogodbe obnovljenju. V Budimpešti se jako motijo, če mislijo, da se jih že vse boji. Kolikor bolj bodo Madjari zabavljali, toliko na hujši odpor naj bodo pripravljani.

Državni zbor se zopet snide dne 20. septembra. Jeseni bode baje rešil domovinski zakon, povišanje borznega davka in pa civilnopravdinemu redu uvodni zakon. To se obeta, če se pa bode res zgodilo, se pa ne ve. Premembi domovinskega zakona upirajo se mnogi uplivni krogi, zlasti zastopniki mest. Dosedaj je bilo tem zastopnikom prav, ko so na starost kmečke občine skrbele za ljudi, ki so s svojim delom koristili mestom. Sedaj, ko se hoče skleniti, da bodo morala mesta, ki so se okoristila njih fizičnih in duševnih močij v mladosti, zanje skrbeti na starost, pa hočejo zvaliti oskrbovanje ubogih na vso deželo, da bi jim tako zopet kmetske občine pomagale prenašati bremena. Ker vladna predloga nima nobene take določbe, jo pa zavlečujejo, češ, da je treba počakati, da še dežele premene zakon o oskrbovanju ubogih v omenjenem smislu. Po našem mnenju bi pa prememba zakona o domovinstvu potem ne imela več takega pomena, če dežele prevzemo oskrbovanje ubogih, kakor ga ima sedaj.

Velika Češka. — Neki berolinski list je te dni prinesel članek, v katerem trdi, da Čehi hočejo razrušiti trodržavno zvezo, zvezati se s Francozi in Rusi, da potem poslovane Avstrijo in na nje mestu osnujejo veliko češko državo, ki naj bi se razprostirala od Nemškega do Jadranskega morja in obsegala tudi ogersko Slovaško. Pozobati nameravajo vso Saksonska in velik del Prusije. Da je ta članek Nemce močno razburil, je gotovo. Namen njegov je pa jedino, vse mogoče kroge nahujskati proti obnovljenju češkega državnega prava.

Madjari prete, da se bodo zavezali s Čehi in jim pripomogli do uresničenja državnega prava, ako bodo Nemci jim

delali velike sitnosti pri obnovljenju pogodbe z Ogersko. Z madjarsko pomočjo se bode dala Češki samouprava in napravila tako trdna stena, mej Nemčijo in avstrijskimi Nemci. Kakor se pa kaže, se avstrijski Nemci madjarskega pretenja s češkim državnim pravom dosti ne boje.

Zakon proti sleparijam pri volitvah na Ogerskem je sklenila ogerska zbornica poslancev. Ta zakon določuje hude kazni za duhovščino, ki bi v cerkvi agitovala za kako stranko ali s cerkvenimi sredstvi uplivala na volitve. Ravno tako se prepoveduje s hudimi kaznimi ob volitvah sploh govoriti proti civilnemu zakonu. To kaže, da sedanji poslanci vedo, da ljudstvo za civilni zakon ne mara, in bi se pri volitvah začela huda agitacija proti njemu, ako se njega nasprotnikom s posebnim zakonom ne zamaše usta. Madjarska vladna stranka se upa torej obdržati le še samo z nasilstvi. Pa tudi to jej ne bode dolgo pomagalo. Proti volji prebivalstva se da le nekaj časa vladati, potem pa izpodlete vsi taki poskusi. Omenjeni zakon pa sleparij pri volitvah ne bode pomanjšal, temveč daje vladi le nova sredstva za vplivanje na volitve.

Sestanek treh vladarjev. — Čuje se, da se vrše diplomatični dogovori za sestanek avstrijskega in nemškega cesarja ter laškega kralja. Ta sestanek vladarjev naj bi se vršil jeseni v Benetkah. Z ozirom na to, da se je ravno letos molče obnovila zopet trozveza, je prav verjetno, da se zavezniki snidejo.

Italijani v Afriki. — Italijanski vojaki zapuščajo Afriko, razun onih seveda, ki so v pesti Abesincev in za katere baje zahteva Menelik veliko odkupnino. Baratieri je oproščen in italijanska kolonija v Afriki se povrne v kratkem v prvotno obliko. Nasledke nesrečne ekspedicije bo pač čutila državna blagajnica in v marsikateri družini bodo še dolgo pogrešali katerega svojcev, ki je pal v daljni Afriki. Konec vsega je, da je Italija mnogo izgubila v Afriki in prav ničesar našla, kar je iskala. Gotovo pa je, da bi bila Italiji še hujša pela, ko bi ravno ob istem času ne bila poskusila Anglija s svojo ekspedicijo v Sudanu in bi se bili Sudanci in Abesinci združili proti Italijanom. Tako so pa morali Sudanci najprej za se skrbeti. Pravijo pa, da je nemški cesar nagovoril Anglijo za ekspedicijo v Sudan. Laški kralj Humbert je prosil nemškega cesarja, naj mu pomore. Nemški cesar vedoč, da namerava Anglija ob ugodnem času ekspedicijo v Sudan, je nagovoril isto, da naj to sedaj stori. Anglija je to storila, če tudi sta ugovarjali temu Francija in Rusija. Pri vsem torej je Nemčija pomagala Italiji pri vojni v Afriki.

Francija in Italija. — Svojedobno sta si Francija in Italija odpovedali trgovinsko pogodbo. Vsa pogajanja za obnovitev iste so bila brezvspešna. Sedaj se bije mej tema dvema državama carinski boj, ki pa kot sosednjima državama ne more biti nobeni v korist. Čuje se pa, da se vrše skrivaj pogajanja mej Italijo in Francijo glede nove trgovinske pogodbe. Sploh je ministerskemu predsedniku laškemu Rudiniju mnogo na tem, da bi zopet pridobil naklonjenost Francije.

Francija. — Poslanska zbornica je sprejela z veliko večino predlog Melinijeve vlade, da naj se proglasi otok Madagaskar ob Afriki za francosko kolonijo. Kraljica na Madagaskarju obdrži le časten naslov, sicer je brez vpliva in popolnoma odvisna od francoske vlade. Francoska vlada se hoče pri ureditvi na Madagaskarju v prvi vrsti ozirati na hovaški rod. Z ozirom na to, da drugi rodovi na Madagaskarju sovražijo hovaški rod, se je bati, da ne bi prišlo do preprirov in nemirov, če bi le Hovanci imeli ondi govoriti. Francija bo morala stvar pač pametneje urediti in tudi drugim rodovom pravice ne krajšati.

Turčija. — Kamor se obrnemo v Turčiji, povsod nered in nemir. Vstaje na Kreti Turčija ne more udušiti. Postopa pač pretrmoglavo. Poslala je pač na otok celo množino vojakov, kateri pa se pridružujejo le vstašem in skupno s temi more in preganjajo kristjane, ki beže v gore. Grška se mnogo